BUCOVINENI ÎN PARLAMENTUL ROMÂNIEI MARI. SENATUL, SESIUNEA 1919–1920

RODICA IAȚENCU, MARIAN OLARU

Bukowiner Vertreter im Landtag Grossrumäniens. Das Senat, Session 1919–1920

(Zusammenfassung)[*]

Der vorliegende dokumentarische Beitrag setzt die Darstellung der Tätigkeit der Bukowiner Vertreter im Landtag Rumäniens innerhalb der Senatsversammlungen während der Session 1919–1920 fort. Die Bukowina wurde von 13 Senatoren vertreten: Teofil Lupu (unabhängig, Kreis Suczawa), Stanisław Kwiatkowski (unabhängig, Kreis Zastawna), Victor Racocea (P.D.U. – Demokratische Partei der Vereinigung, Kreis Kotzman), Iacob Hecht (unabhängig, Czernowitz–Stadt), Teofil Simionovici (unabhängig; er wollte eigentlich Abgeordneter der Stadt Cernowitz werden, aber wurde in Februar 1920 mit dem unabhängigen Kandidaten Ion C. Grădișteanu ersetzt), George Wassilko (P.D.U., Kreise Wisznitz und Waschkoutz), Nicu Carabioski (P.D.U. Kreis Radautz), Nistor Andronicescul (P.D.U., Kreis Kimpolung), Ion Stârcea (P.D.U., Kreis Gura Humora), Alexandru Hurmuzachi (P.D.U., Kreis Sereth), Pavel Percec (P.D.U., Kreis Storozynetz), Nicolae Cotlarciuc (Vertreter der Universität Czernowitz), Vladimir Repta (Metropolit der Bukowina).

Die Anfragen, Mitteilungen, Petitionen und Denkschrifte der Bukowiner Senatoren bezogen sich in der erwähnten Periode auf Fragen der Gesetzgebung und Vereinigung (Bauerngesetze, kirchliche Vereinigung, Funktionierung der Post und des Telegraphs in der Bukowina), Sozialfragen (die Kriegsentschädigungen, die Situation der Kriegswaisen und -witwen, die Repatriierung der siebenbürgischen und Bukowiner Kriegsgefangenen aus Sibirien), ökonomische Fragen (der Schmuggel und die Diebstähle auf den Eisenbahnwegen, die Regulierung der Wasserströme, der Wiederaufbau des Strassennetzes), sowie andere verschiedene Sachen wie: die Zusammenstellung der rumänischen parlamentarischen Gruppe für die Interparlamentarische Union in Genf, die Regierungsumbildung, Veränderung der Senatsvorschrift). Die Tätigkeit der Bukowiner Senatoren, zusammen mit der der 26 Abgeordneten im ersten Landtag Grossrumäniens hatte als Schwerpunkt die Auseinandersetzung der Probleme, die die Provinz nach der Vereinigung mit dem alten Königreich aus der Perspektive der Konsolidierung des Vereinigungsprozesses Grossrumäniens überwinden musste.

Der Beitrag hat folgende Beilagen: die königliche Festrede gelegentlich der Eröffnung des ersten Landtags Grossrumäniens (am 21. November 1919), die Tabelle der Senatoren für die Session 1919–1920, die Anfragen von Nistor Andronicescul

[*] Traducere: Ștefăniță-Mihaela Ungureanu.

BDD-A32892 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:00 UTC)

(Kreis Kimpolung), Nicolae Cotlarciuc (Universität Czernowitz) und Nicu Carabioski (Kreis Radautz) in Sachen der Gesetzgebung und Vereinigung, der Kriegsentschädigungen, der Repatriierung der Kriegsgefangenen aus Sibirien, sowie der Kriegswaisen und -witwen.

Schlüsselwörter und -ausdrücke: die Bukowina, Landtagswahlen, Senatoren, Anfragen.

Introducere

Documentarul de faţă continuă prezentarea activităţii parlamentarilor bucovineni în forul legislativ al României Mari[1] (Senatul, sesiunea noiembrie 1919 – martie 1920) şi este însoţit de câteva anexe: Mesajul regal rostit la deschiderea lucrărilor primului Parlament al României Mari (21 noiembrie 1919); interpelările lui Nistor Andronicescul (judeţul Câmpulung), Nicolae Cotlarciuc (Universitatea Cernăuţi) şi Nicu Carabioski (judeţul Rădăuţi) despre probleme legate de legislaţie şi unificare, restituirea despăgubirilor de război, repatrierea prizonierilor de război ardeleni şi bucovineni din Siberia, măsuri pentru ajutorarea văduvelor şi a orfanilor de război; tabel senatori, sesiunea 1919–1920.

Prima consultare a corpului electoral a fost organizată în anul 1919, în zilele de 2 noiembrie pentru Camera Deputaţilor, 7 noiembrie pentru Senat şi 9 noiembrie pentru Colegiile universitare. Alegerile, desfăşurate în baza votului universal, egal, direct, secret şi obligatoriu pentru toţi cetăţenii, introdus prin Decretul-lege emis la 14 noiembrie 1918 şi ca urmare a modificărilor constituţionale survenite în iulie 1917, au fost organizate de către guvernul de uniune naţională condus de generalul Arthur Văitoianu (27 septembrie 1919 – 28 noiembrie 1919). Lucrările Parlamentului au fost deschise la 20 noiembrie 1919.

În ceea ce priveşte Bucovina, primele alegeri parlamentare s-au desfăşurat în baza unor decrete-legi diferite din punct de vedere juridic şi sub aspectul tipului de scrutin introdus prin Decretul-lege privind reforma electorală din 14 noiembrie 1918 (emis înainte de proclamarea unirii Bucovinei cu Vechiul Regat), care conţinea prevederi doar pentru Vechiul Regat şi Basarabia. Este vorba despre Decretul-lege electoral pentru Bucovina, nr. 3 620/24 august 1919, modificat, la art. 14, prin Decretul-lege 4 234/6 octombrie 1919, emise pentru stabilirea modului de reprezentare în Adunarea Deputaţilor şi Senat[2]. Alegerile s-au desfăşurat conform votului „universal, egal, direct, obligatoriu şi secret, pe circumscripţii electorale şi cu votarea pe comune" (art. 2). Art. 12 (alin. 3) al Legii electorale specifica faptul că nu aveau dreptul de a alege sau de a fi aleşi „cei despre care este evident că au comis acte de dușmănie în contra statului român sau a naţiunii

[1] Vezi Rodica Iaţencu, Marian Olaru, *Bucovineni în Parlamentul României Mari. Adunarea Deputaţilor, sesiunea 1919–1920*, în „Analele Bucovinei", Rădăuţi – Bucureşti, anul XIX, nr. 1, ianuarie – iunie 2012, p. 57–73; anul XX, nr. 1, ianuarie – iunie 2013, p. 43–77.

[2] „Monitorul Oficial", Partea oficială, nr. 103, 26 august 1919, p. 5724–5734; nr. 139, 9 octombrie 191[illegible]

BDD-A32892 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:00 UTC)

române". Alte prevederi ale legii electorale permiteau candidaților să se înscrie în maxim două circumscripții diferite și era admis sistemul de reprezentare proporțională și de votare pe lista de grupări politice în circumscripția Cernăuți-oraș (art. 5)[3].

La alegerile din noiembrie 1919 au participat Partidul Democrat al Unirii (condus de Ion Nistor)[4] și candidați independenți. Celelalte formațiuni politice – Partidul Social Democrat[5], gruparea lui Iancu Flondor, organizațiile din Bucovina ale Ligii Poporului, Partidului Conservator Democrat (Take Ionescu) – au declarat că se abțin de la alegeri. Facem precizarea că alegerile s-au desfășurat în perioada când administrația Bucovinei era condusă de un ministru-delegat al guvernului român, cu sediul la Cernăuți, care își exercita atribuțiile prin nouă secretariate: Interne, Justiție, Finanțe, Instrucțiune Publică, Culte, Lucrări Publice, Industrie, Comerț și Îngrijire Socială, Agricultură, Domenii și Alimentație, Salubritate Publică (2 ianuarie 1919 – 4 aprilie 1920). După desființarea acestor secretariate de stat s-a înființat Comisia Regională de Unificare, pentru a lichida serviciile provinciale și a transfera atribuțiile lor ministerelor de la București. Comisia a funcționat până la 14 iunie 1925, când a fost adoptată Legea pentru unificarea administrativă[6].

În primul Parlament al României Mari, Bucovina a fost reprezentată, alături de cei 26 deputați (20 din partea P.D.U. și șase independenți), de 13 senatori – 11 senatori aleși, care reprezentau cele 11 județe ale Bucovinei (județele Vijnița și Văscăuți au format o singură circumscripție electorală) și doi senatori de drept – un ales al Universității din Cernăuți și mitropolitul Bucovinei.

Validarea alegerilor pentru Senat[7]

1. *Județul Suceava*

La alegerile pentru mandatul de senator al județului Suceava s-a prezentat un singur candidat, Teofil Lupu (independent), care a întrunit majoritatea voturilor valabil exprimate – 4 751. Au fost înscriși 3 565 de alegători, au votat 4 902 și au fost anulate 151 de buletine de vot. În condițiile în care s-a constatat că alegerile

[3] Idem, nr. 103, 26 august 1919, p. 5725.

[4] Partidul s-a înființat în 15 septembrie 1919 și avea un program bazat pe revendicări cu caracter democratic: înfăptuirea reformei agrare, drepturi electorale pentru toți cetățenii, reorganizarea învățământului ș. a. Cf. Ștefan Purici, *De la Dieta Bucovinei la Parlamentul de la București (1918–1940)*, în „Analele Bucovinei", Rădăuți – București, anul IX, nr. 1, ianuarie – iunie 2002, p. 133–134.

[5] Înființat în anul 1896, P.S.D din Bucovina a fost singura formațiune politică din provincie care și-a continuat activitatea și după Primul Război Mondial, până în anul 1938. Cf. *Ibidem*, p. 130–133.

[6] *Ibidem*, p. 128.

[7] Vezi Ar

BDD-A32892 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:00 UTC)

s-au desfăşurat conform legii şi că la dosar nu a existat nicio contestaţie, candidatura lui Teofil Lupu a fost validată şi ratificată în Senat[8].

2. *Judeţul Câmpulung*

Judeţului Câmpulung i-a fost alocat un mandat de senator, pentru care s-a prezentat un singur candidat, Nistor Andronicescul (P.D.U.), care a întrunit unanimitatea de voturi valabil exprimate – 3 684. Au fost înscrişi 5 491 de alegători, au votat 3 724 şi au fost anulate 40 de buletine de vot. Secţiunea de verificare a Senatului a constatat că alegerile s-au desfăşurat conform legii şi, negăsind nicio contestaţie la dosar, a validat această candidatură, propunând-o Senatului spre ratificare[9].

3. *Judeţul Gura Humorului*

În şedinţa Senatului din 24 noiembrie 1919 au fost validate alegerile pentru judeţul Gura Humorului, căruia i-a fost alocat un loc de senator, pentru care s-a prezentat un singur candidat, Ion Stârcea (P.D.U.). Acesta a întrunit unanimitatea de voturi valabil exprimate – 2 872. Au fost înscrişi 5 395 de alegători, au votat 3 165 şi au fost anulate 293 de buletine de vot. Secţiunea de verificare a Senatului, în absenţa contestaţiilor, a constatat că alegerile s-au făcut cu respectarea legii şi l-a proclamat pe Ion Stârcea senator al judeţului Gura Humorului[10].

4. *Judeţul Rădăuţi*

Validarea alegerilor pentru judeţul Rădăuţi (un mandat de senator) a avut loc în şedinţa Senatului din 24 noiembrie 1919. La alegeri s-au prezentat doi candidaţi: Nicu Carabioski şi Mihai Vicol. Au fost înscrişi 6 803 de alegători, au votat 5 262 şi au fost anulate 171 de buletine de vot. Majoritatea absolută de voturi valabil exprimate (2 720) a fost întrunită de către Nicu Carabioski (P.D.U.), a cărui candidatură a fost validată de Secţiunea de verificare şi ratificată de Senat[11].

5. *Judeţul Storojineţ*

În şedinţa Senatului din 24 noiembrie 1919 s-a propus validarea alegerilor pentru judeţul Storojineţ. Pentru un loc de senator s-au prezentat doi candidaţi:

[8] Dezbaterile Constituantei – Senatul, în „Monitorul Oficial" (în continuare se va cita D.S., M.O.), nr. 3, 28 noiembrie 1919, p. 20. Judeţul Suceava a fost reprezentat în Parlament de un senator pentru partea care a aparţinut Bucovinei şi doi senatori (Corneliu Şumuleanu şi Toader Arsintescu) pentru partea care a aparţinut Vechiului Regat. Cf. D.S., M.O., nr. 2, 27 noiembrie 1919, p. 14.

[9] *Ibidem*, p. 13.

[10] *Ibidem*, p. 6.

[11] *Ibidem*

BDD-A32892 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:00 UTC)

Pavel Percec (4 327 de voturi) şi Constantin Onciul (266 de voturi). Au fost înscrişi 5 812 de alegători, au votat 5 109 şi au fost anulate 26 de buletine de vot. Candidatura lui Pavel Percec (P.D.U.), care a întrunit majoritatea absolută a voturilor valabil exprimate, a fost validată de către Secţiunea de verificare a Senatului, care a constatat că aceste alegeri s-au desfăşurat conform legii şi că nu a existat nicio contestaţie[12].

6. *Oraşul Cernăuţi*

Iacob Hecht a fost singurul candidat independent care s-a prezentat la alegerea pentru mandatul de senator al oraşului Cernăuţi, întrunind unanimitatea de 2 888 de voturi valabil exprimate. Au fost înscrişi 6 185 de alegători, au votat 4 637 şi au fost anulate 1 794 de buletine de vot. Secţiunea de verificare a Senatului, constatând că alegerile s-au desfăşurat conform legii şi negăsind la dosar nicio contestaţie, a validat această candidatură, care a fost ratificată de Senat[13]. Iacob Hecht a murit în timpul exercitării mandatului, în anul 1920. În şedinţa Senatului din 28 februarie 1920, preşedintele Paul Bujor a anunţat decesul senatorului de Cernăuţi – „unul dintre marii industriaşi locali, evreu, dar care a simpatizat mult cu cauza română, a luat parte la actul important al unirii Bucovinei cu ţara mamă şi la toate mişcările pentru întregirea României Mari. A fost un bun industriaş, stimat şi iubit prin viaţa lui şi prin toată activitatea lui" –, prezentând condoleanţe familiei[14].

8. *Judeţul Cernăuţi*

În şedinţa Senatului din 24 noiembrie 1919 s-a propus validarea alegerilor pentru judeţul Cernăuţi, căruia i-a fost alocat un loc de senator. Pentru acesta s-a prezentat un singur candidat, Teofil Simionovici (independent). Au fost înscrişi 4 452 alegători, au votat 2 740 şi au fost anulate 44 de voturi. Teofil Simionovici, întrunind unanimitatea de 2 696 de voturi valabil exprimate, a fost proclamat senator de către Biroul electoral. Secţiunea de verificare a Senatului, constatând că alegerile s-au desfăşurat conform legii şi negăsind la dosar nicio contestaţie, a validat aceste alegeri, iar Senatul le-a ratificat[15]. În anul 1920, în 7 februarie, au avut loc din nou alegeri parţiale de senatori pentru judeţul Cernăuţi, întrucât Teofil Simionovici a optat pentru mandatul de deputat al oraşului Cernăuţi. Au fost înscrişi 4 452 de alegători şi au votat 2 878. Au fost anulate 21 de voturi. Ion C. Grădişteanu (independent), singurul candidat, a întrunit 2 857 voturi valabil exprimate. În şedinţa Senatului din 10 februarie 1920, Secţiunea de verificare, constatând că alegerile s-au desfăşurat conform prevederilor legii referitoare la

[12] *Ibidem*, p. 13.
[13] *Ibidem*, p. 10.
[14] Idem, nr. 36, 6 martie 1920, p. 393.
[15] Idem, n

BDD-A32892 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:00 UTC)

organizarea și procedura electorală în Bucovina și nefiind nicio contestație, a validat această candidatură, care ulterior a fost ratificată[16].

9. *Județul Zastavna*

Validarea alegerilor pentru județul Zastavna s-a desfășurat în ședința Senatului din 24 noiembrie 1919. Acestui județ i-a fost alocat un mandat de senator, pentru care s-a prezentat un singur candidat, Stanisław Kwiatkowski (independent). La aceste alegeri au fost înscriși 3 344 de alegători, au votat 1 868 și au fost anulate 358 de buletine de vot. Candidatul a întrunit unanimitatea de 1 510 voturi valabil exprimate. Secțiunea de verificare a Senatului, constatând că alegerile s-au desfășurat corect și negăsind la dosar nicio contestație, l-a validat pe Stanisław Kwiatkowski senator al județului Zastavna[17].

10. *Județul Coțmani (cu ocolul județoresc Sadagura)*

În ședința Senatului din 24 noiembrie 1919 s-a propus validarea alegerilor pentru județul Coțmani, reprezentat în Parlament de un senator. S-a prezentat un singur candidat, Victor Racocea (P.D.U.). Acesta a întrunit unanimitatea de 3 687 de voturi valabil exprimate. Au fost înscriși 5 959 de alegători, au votat 4 146 și au fost anulate 459 de buletine de vot. Secțiunea de verificare a Senatului, constatând că alegerile s-au desfășurat conform legii și negăsind nicio contestație la dosar, a validat candidatura lui Victor Racocea[18].

11. *Județele Văşcăuți și Vijnița*

Județelor Văşcăuți și Vijnița li s-a acordat un mandat de senator, a cărui validare a fost propusă în ședința Senatului din 24 noiembrie 1919. S-a prezentat un singur candidat, George Wassilko (P.D.U.) Acesta a întrunit unanimitatea de 4 880 de voturi valabil exprimate. Au fost înscriși 7 455 de alegători, au votat 5 088 și au fost anulate 208 de voturi. Nu au existat contestații privitoare la desfășurarea acestor alegeri. Secțiunea de verificare a Senatului, constatând că alegerile s-au desfășurat conform legii, a validat această candidatură[19].

12. *Județul Siret*

În ședința Senatului din 24 noiembrie 1919 s-a propus validarea alegerilor pentru județul Siret. Pentru un mandat de senator s-au prezentat trei candidați:

[16] Idem, nr. 25, 15 februarie 1920, p. 245–246.
[17] *Ibidem*, p. 9.
[18] *Ibidem*, p. 14.
[19] *Ibidem*

BDD-A32892 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:00 UTC)

Alexandru Hurmuzachi (3 391 de voturi), Teofil Constantinovici (413 de voturi) şi Vasile Popovici (62 de voturi). Au fost înscrişi 4 685 de alegători, au votat 3 871 şi au fost anulate cinci buletine de vot. A fost proclamat senator Alexandru Hurmuzachi (P.D.U.), care a întrunit majoritatea absolută a voturilor valabil exprimate. Această candidatură a fost validată de către Secţiunea de verificare a Senatului, care a constatat că alegerile s-au desfăşurat conform legii şi că la dosar nu a existat nicio contestaţie[20].

13. *Universitatea din Cernăuţi*

La alegeri s-au prezentat doi candidaţi, Ştefan Saghin (cinci voturi) şi Nicolae Cotlarciuc (nouă voturi). Rectorul Universităţii din Cernăuţi (Vasile Tarnavschi) l-a proclamat senator pe Nicolae Cotlarciuc, cel care a întrunit majoritatea voturilor valabil exprimate. Această candidatură a fost validată de Secţiunea de verificare a Senatului, care a constatat că alegerile s-au desfăşurat conform legii şi că la dosar nu a existat nicio contestaţie[21].

14. *Mitropolia Bucovinei*

În Parlamentul României Mari, Bucovina a fost reprezentată şi de mitropolitul Vladimir Repta, în calitate de senator de drept.

Activitatea senatorilor bucovineni în sesiunea 1919–1920

În prima sesiune parlamentară de după înfăptuirea României Mari au fost ratificate Decretele-legi pentru unirea Basarabiei, Bucovinei, Transilvaniei, Sătmarului şi Maramureşului cu Vechiul Regat. Proiectul de lege pentru ratificarea Decretului-lege nr. 3 744/1918 privitor la unirea Bucovinei cu Vechiul Regat al României (adoptat în Adunarea Deputaţilor, în şedinţa din 29 decembrie 1919), alături de mesajul regal (din 29 decembrie 1919) prin care s-a înaintat acest proiect de lege spre deliberare, raportul şi expunerea de motive au fost prezentate spre adoptare Senatului de către Ion Nistor (ministru secretar de stat al Bucovinei) şi Nicolae Cotlarciuc, senator ales al Universităţii din Cernăuţi. Conform procedurii parlamentare, acest proiect de lege a fost luat în dezbatere de către Secţiunile Senatului, care l-au admis în unanimitate, numind următorii delegaţi: Nicolae Cotlarciuc (Secţiunea I); Nistor Andronicescul (Secţiunea II); Ivan Nicolae (Secţiunea III); Ştefan Bogdan (Secţiunea IV); Pavel Percec (Secţiunea V); Ilie Beu

[20] Idem, nr. 3, 28 noiembrie 1919, p. 18.
[21] *Ibidem*.

BDD-A32892 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:00 UTC)

(Secţiunea VI); Vladimir Repta (Secţiunea VII); Nicu Carabioschi (VIII). Aceste secţiuni, întrunite în ziua de 29 decembrie 1919, s-au constituit în comitet al delegaţilor, sub preşedinţia Mitropolitului Bucovinei şi luând din nou în cercetare Proiectul de lege, l-au adoptat „în unanimitate şi cu entuziasm". Ulterior, Proiectul de lege a fost promulgat de către regele Ferdinand şi publicat în „Monitorul Oficial", la 1 ianuarie 1920[22].

În sesiunea Senatului din 1919–1920 au fost prezentate 15 comunicări, interpelări, petiţii şi memorii de către opt dintre cei 13 senatori bucovineni: Nistor Andronicescul (P.D.U., judeţul Câmpulung), Nicolae Cotlarciuc (Universitatea din Cernăuţi), Nicu Carabioski (P.D.U., judeţul Rădăuţi), Teofil Lupu (independent, judeţul Suceava), Ion C. Grădişteanu (independent, judeţul Cernăuţi), Alexandru Hurmuzachi (P.D.U., judeţul Siret), George Wassilko (P.D.U., judeţele Vijniţa şi Văşcăuţi), Vladimir Repta (mitropolitul Bucovinei).

O primă categorie de probleme care au fost dezbătute în plenul Senatului de către senatorii bucovineni au fost cele legate de legislaţie şi unificare. Nistor Andronicescul (vezi Anexa II), în interpelările prezentate în şedinţele Senatului din 22 decembrie 1919 şi 16 februarie 1920, susţinea elaborarea unei legislaţii privitoare la reforma agrară şi reforma valutară, înfiinţarea de şcoli primare, de meseriaşi şi comercianţi. „Eu sunt de părere că – afirma senatorul în şedinţa din 16 februarie 1920 –, până nu arătăm lumii că am făcut ceva bun, până nu am pus bazele unei legislaţiuni cum se cade, unei ajutorări a nevoilor celor mai mari, până nu vom pune în rânduială trenurile, finanţele, despăgubirile de război, vitele, semănăturile, pâinea şi toate cele [de] nevoie ale poporului, până atunci să îndrumăm mintea noastră în altă parte, să nu o trudim ca să vedem cum trebuie să ne ciopârţim unii pe alţii" (senatorul se referă la discuţiile anterioare din Senat, între Duiliu Zamfirescu şi alţi senatori pe tema problemei ţărănimii)[23].

Nicu Carabioski, în şedinţa Senatului din 21 februarie 1920[24], a adresat o comunicare ministrului de Interne Nicolae Lupu (guvernul Al. Vaida-Voevod), invocând probleme în funcţionarea Poştei şi a Telegrafului din Bucovina, în condiţiile în care acestea au trecut sub administraţia directă a guvernului de la Bucureşti: imposibilitatea efectuării operaţiunilor bancare din cauza lipsei banilor

[22] În şedinţa Adunării Deputaţilor din 30 decembrie 1919, deputatul Gheorghe Cristescu (Vechiul Regat) a prezentat o declaraţie în numele grupului parlamentar al Partidului Socialist, prin care aduce la cunoştinţă că s-a abţinut de la votarea proiectelor de legi referitoare la unire. Această declaraţie, făcută în scop propagandistic, anticipa „concepţia ulterioară privind noul stat unitar român al socialiştilor care au aderat la Internaţionala a III-a, prin constituirea Partidului Comunist al României, ca secţie a acestei Internaţionale". Cf. D.S., M.O., nr. 17, 27 ianuarie 1920, p. 157, 159; Radu Economu, *Unirea Bucovinei. 1918*, Bucureşti, Editura Fundaţiei Culturale Române, 1994, p. 73–74, 87.

[23] D.S., M.O., nr. 14, 13 ianuarie 1920, p. 101–102; idem, nr. 28, 20 februarie 1920, p. 283.

[24] Idem, r

BDD-A32892 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:00 UTC)

pentru expediere în Vechiul Regat; menţinerea, la oficiile poştale din Bucovina, a ştampilelor cu inscripţiile germane. „De aceea am onoare a ruga pe d-l ministru de Interne – preciza Nicu Carabioski –, să ia dispoziţii ca să se poată expedia din Bucovina în Regat şi din Regatul Vechi în Bucovina, cu poşta, valuta oficială a Regatului şi să ordone ca ştampilele poştelor şi telegrafelor din Bucovina, cu inscripţiile localităţilor în limba nemţească, să fie retrase şi înlocuite cu ştampile purtând inscripţia localităţilor cu nume românesc".

În şedinţa Senatului din 5 februarie 1920 au fost prezentate Raportul şi proiectul de lege privind unificarea bisericească, care conţine un singur articol: „Biserica ortodoxă a Basarabiei, Bucovinei, Ardealului, a Banatului, a Crişanei şi cea din părţile ungurene se uneşte pentru vecie cu biserica Vechiului Regat, alcătuind o singură biserică autocefală ortodoxă română, a cărei autoritate supremă este şi va rămâne Sfântul Sinod al Sfintei Biserici Ortodoxe autocefale a României întregite[25]. Referitor la acest proiect de lege, senatorul Nicolae Cotlarciuc a prezentat, în şedinţa Senatului din 5 februarie 1920[26], un amendament cu privire la „menţinerea dispoziţiilor statutului bisericesc din provinciile alipite" şi a „organizaţiilor actuale", care trebuie „să rămână neatinse până la legiferarea definitivă" (vezi Anexa III). Acest amendament a fost respins de către comitetul delegaţilor, constituit cu prilejul prezentării acestui proiect de lege în Senat.

Restituirea despăgubirilor de război[27] şi soluţionarea problemei văduvelor şi a orfanilor de război au constituit obiectul interpelărilor lui Nistor Andronicescul (şedinţele Senatului din 22 decembrie 1919 şi 26 ianuarie 1920)[28] şi Nicolae

[25] Idem, nr. 23, 10 februarie 1920, p. 213.

[26] *Ibidem*, p. 216.

[27] Soluţionarea legislativă a acestor probleme a avut loc în anul 1921, când a fost elaborat Proiectul de lege pentru lichidarea despăgubirilor de război şi amortizarea datoriei publice interne: „Art. 1. Produsul impozitului progresiv excepţional asupra averii şi a îmbogăţirii de război se afectează [alocă], înainte de toate, plăţii despăgubirilor de război şi amortizării datoriei publice interne, în condiţiunile prevăzute în articolele ce urmează; Art. 2. Pentru repararea pagubelor produse de război, Ministerul de Finanţe va emite bonuri de despăgubiri de câte 100, 1 000, 5 000, 10 000 şi 50 000 lei fiecare; Art. 3. Decretele-legi cu nr. 1 832 din 1919, 3 795/1918, 1 656/1919 şi 1 794 din 1920 se ratifică şi constatările pagubelor de război făcute în virtutea acestor decrete-legi, precum şi cele deja făcute în noile provincii alipite, pe baza normelor acolo stabilite şi ce vor fi recunoscute de Ministerul de Finanţe, sunt admise de stat, ca dovadă a daunelor încercate, dar nu constituie creanţe decât în măsura în care statul dă în schimbul lor bonuri de despăgubiri. În ajutorul dăunaţilor de război din Vechiul Regat, statul vine în ajutor cu trei miliarde lei. [...] În provinciile alipite, statul vine în ajutorul dăunaţilor de război cu suma de un miliard lei, care se va împărţi după normele de mai sus. În niciun caz cota parte nu va fi mai mare decât cea aferentă pagubelor din Vechiul Regat, iar dacă va fi mai mică, se va veni cu o lege ulterioară. O comisiune specială numită de Ministerul de Finanţe, prin Înalt Decret Regal, va face repartiţiunea sumei de patru miliarde, pe baza normelor stabilite mai sus şi a instrucţiunilor ulterioare ale Ministerului de Finanţe". Cf. D.S., M.O., nr. 157, 17 martie 1922, p. 4488.

[28] Idem, r

BDD-A32892 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:00 UTC)

Cotlarciuc (şedinţa Senatului din 26 ianuarie 1920)[29] (vezi Anexa IV). Nicolae Cotlarciuc a adresat colegilor invitaţia de participa la Congresul Adunării generale a Societăţii Orfanilor de Război (înfiinţată la Iaşi, în 1916), desfăşurat la Bucureşti, în 27 ianuarie 1920. Interpelarea a fost prezentată în contextul discuţiei pe marginea donării diurnei de senator pe o zi în contul unor instituţii de binefacere („aşezăminte de războiˮ), răspunzătoare cu ajutorarea văduvelor, întreţinerea invalizilor şi îngrijirea orfanilor de război (peste 200 000) şi a susţinerii Î.P.S.S. Mitropolitul Moldovei Pimen, care a luat atitudine faţă de discursul senatorului D. Lambru – acesta a pus la îndoială „buna credinţă a celor ce s-au însărcinat din nobila lor bunăvoinţă ca să îngrijească de soarta, educaţiunea şi cultura copiilor orfani de războiˮ şi a pledat pentru buna gestionare şi repartizarea justă a sumelor provenind din donarea diurnei senatorilor (160 lei/senator şi deputat), în condiţiile în care s-au înregistrat câteva ilegalităţi[30]. Anterior, şi senatorul Vladimir Repta a adus în discuţie aceste probleme, depunând, în şedinţa Senatului din 12 decembrie 1919, Petiţia şi memoriul văduvelor şi orfanilor de război, cu propunerea ca „această petiţiune să se trimită de urgenţă la Comisiunea de petiţiuni, care să se informeze şi, deliberând, să ia cât de curând o deciziune satisfăcătoareˮ[31]. Preşedintele Senatului, Paul Bujor, a comunicat faptul că aceste documente vor fi trimise de urgenţă la Comisia de petiţii.

Chestiunea repatrierii prizonierilor de război ardeleni şi bucovineni din Siberia a stat în atenţia senatorului Nicu Carabioski, care a prezentat o interpelare pe această temă în şedinţa Senatului din 21 februarie 1920[32] (vezi Anexa V). Ştefan C. Pop, preşedinte *ad interim* al Consiliului de Miniştri, a dat un răspuns în această privinţă, arătând că încercările de repatriere, foarte dificile, începute în toamna anului 1919, sunt condiţionate de ajutorul venit din partea Japoniei şi a S.U.A., iar pentru rezolvarea acestei probleme, în anul 1920 a fost trimisă o misiune specială în Japonia, în frunte cu A.S.R. Principele Moştenitor.

Problemele legate de contrabandă, furturile pe Calea Ferată, regularizarea cursurilor de apă şi refacerea reţelei de drumuri au stat în atenţia senatorilor Teofil Lupu (şedinţele Senatului din 22 decembrie şi 27 decembrie 1919[33]),

[29] Idem, nr. 19, 30 ianuarie 1920, p. 132–133.

[30] În şedinţa Senatului din 26 ianuarie 1920, precum şi în şedinţele anterioare, Î.P.S. Pimen, mitropolitul Moldovei şi Sucevei, a făcut apel pentru donarea diurnei de senator pe o zi în contul unor instituţii de binefacere („aşezăminte de războiˮ), răspunzătoare cu ajutorarea văduvelor, întreţinerea invalizilor şi îngrijirea orfanilor de război. Cf. D.S., M.O., nr. 19, 30 ianuarie 1920, p. 132.

[31] Idem, nr. 10, 14 decembrie 1919, p. 61.

[32] Idem, nr. 32, 28 februarie 1920, p. 349–350. O amplă prezentare a situaţiei prizonierilor români originari din Bucovina şi Transilvania a fost făcută şi de către senatorul Voicu Niţescu, în interpelarea susţinută în şedinţa Adunării Deputaţilor din 13 iulie 1920. Cf. Dezbaterile Adunării Deputaţilor (în continuare se va cita D.A.D.), M.O., nr. 19, 16 iulie 1920, p. 310–312.

[33] D.S., M [illegible] 125.

BDD-A32892 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:00 UTC)

Nicu Carabioski (şedinţa Senatului din 21 februarie 1920[34]) şi Ion C. Grădişteanu (şedinţa Senatului din 27 februarie 1920[35]). În problema contrabandei, propunerile senatorului Teofil Lupu erau următoarele: „Propunem, deci: 1) Ca pedeapsa contrabandiştilor să fie închisoare aplicată cu rigoare la orice persoană şi din orice clasă socială şi chiar detenţiune preventică pentru a-l putea împiedica să exerciteze mai departe profesiunea, căci contrabandistul prins şi nearestat îşi continuă meseria. Dacă s-ar fi arestat o parte din cei 4 000, prinşi anul acesta numai pe o graniţă relativ mică din nordul Bucovinei, cu cât s-ar fi împiedicat contrabanda? 2) Judecarea proceselor de contrabandă contra civililor şi a grănicerilor, jandarmilor şi orice militar însărcinat cu paza frontierei, pentru luare de mită şi înlesnire de contrabandă să se facă în timp de război de Curtea Marţială, iar în timp de pace de Consiliul de Război. 3) Pedepsele să fie publicate, asemenea primele imediat date prinzătorului şi denunţătorului. Contrabandele de bancnote fiind mult mai greu de prins, pedeapsa trebuie să fie mult mai aspră şi dacă este exact că însăşi finanţele ţării şi creditul acestora sunt zguduite prin aceste contrabande, atunci înfăptuirea lor trebuie calificată drept crimă şi pedepsită ca atare”[36].

Unii dintre senatori bucovineni au susţinut de la tribuna Parlamentului comunicări şi interpelări pe diverse alte teme. Astfel, în şedinţa Senatului din 28 februarie 1920[37], Alexandru Hurmuzachi a propus, în colaborare cu senatorul I. Dissescu, ultimul preşedinte al grupului parlamentar român, formarea grupului român al Uniunii interparlamentare de la Geneva, care a trimis o invitaţie Parlamentului de a lua parte la conferinţa acestei Uniuni. Modalităţile de organizare sugerate de senatorul bucovinean se refereau la alegerea unei comisii senatoriale, compusă din 30 de membri, care, împreună cu o comisie similară, aleasă de Adunarea Deputaţilor, să formeze grupul român al Uniunii interparlamentare de la Geneva. Ştefan C. Pop, preşedintele *ad interim* al Consiliului de Miniştri, a apreciat această interpelare ca fiind „foarte importantă”, solicitând organizarea acestui grup parlamentar. Ion C. Grădişteanu a ridicat problema remanierii guvernamentale (şedinţa Senatului din 3 martie 1920[38]), în contextul deselor schimbări de miniştri în guvernul Alexandru Vaida-Voevod (1 decembrie 1919 – 13 martie 1920)[39]: „Nu se admite, în materie parlamentară, ca să se schimbe persoane pe banca ministerială

[34] Idem, nr. 32, 28 februarie 1920, p. 349–350.
[35] Idem, nr. 35, 4 martie 1920, p. 388–389.
[36] Idem, nr. 16, 23 ianuarie 1920, p. 125.
[37] Idem, nr. 36, 6 martie 1920, p. 335.
[38] Idem, nr. 39, 10 martie 1920, p. 446–447.
[39] În această perioadă au avut loc cinci remanieri guvernamentale (9 decembrie 1919, 16 decembrie 1919, 27 decembrie 1919, 23 februarie 1920 şi 2 martie 1920). Cf. D.A.D., M.O., nr. 14, 30 decembrie 1919, p. 157; Ioan Scurtu, Constantin Mocanu, Doina Smârcea, *Documente privind istoria României între anii 1918–1944*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică R.A., 1995, p. 688–68

BDD-A32892 © 2014 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:00 UTC)

fără ca această schimbare să aibă un rost şi un înţeles". Ştefan Cicio Pop, prezent la această şedinţă, a răspuns următoarele: „Nu fiţi, dar, d-lor, impacientaţi şi nu fiţi curioşi despre ceea ce s-a întâmplat acum trei-patru zile la un resort ori la altul şi binevoiţi a da ajutor, ca să putem întâmpina greutăţile enorme pe care ţara le are astăzi"[40]. George Wassilko a susţinut (în şedinţele Senatului din 21 februarie 1920, 26 februarie 1920 şi 12 martie 1920)[41] necesitatea modificării Regulamentului de funcţionare a Senatului, propunând alegerea unei comisii compuse din membrii tuturor partidelor. Această propunere a fost susţinută şi de senatorii bucovineni: Ion Stârcea, Alexandru Hurmuzachi, Teofil Lupu, Nicolae Carabioschi, Nistor Andronicescul şi Stanisław Kwiatkowski. S-a spus la vot şi s-a aprobat în unanimitate luarea în consideraţie a acestei propunerii, urmând a se alege o comisie care să redacteze proiectul de modificare a Regulamentului Senatului[42].

Interpelările, comunicările, petiţiile şi memoriile prezentate de senatorii bucovineni în primul Parlament al României Mari au dezbătut probleme de legislaţie şi unificare (legislaţie pentru clasa ţărănească, unificarea bisericească, funcţionarea Poştei şi a Telegrafului din Bucovina), probleme sociale (despăgubirile de război, problema orfanilor şi a văduvelor de război, repatrierea prizonierilor de război ardeleni şi bucovineni din Siberia), economice (contrabanda şi furturile pe Calea Ferată, regularizarea cursurilor de apă, refacerea reţelei de drumuri), diverse (constituirea grupului parlamentar român pentru Uniunea Interparlamentară de la Geneva, remanierea guvernamentală, modificarea regulamentului Senatului). Activitatea senatorilor bucovineni în primul Parlament al României Mari, alături de cea a celor 26 de deputaţi, s-a concentrat pe expunerea problemelor cu care s-a confruntat provincia după alipirea acesteia la Vechiul Regat din perspectiva consolidării procesului de unificare a României Mari.

Conform art. 95 din Constituţie şi a Decretelor-legi electorale nr. 3 402 (14 noiembrie 1918), nr. 3 620 şi nr. 3 621 (24 august 1919), în şedinţele Adunării Deputaţilor şi Senatului din 26 martie 1920 a fost prezentat decretul de dizolvare a Parlamentului. Noile alegeri parlamentare au fost programate în perioada 25–27 mai 1920 pentru A.D. şi în perioada 30–31 mai 1920 pentru Senat. Pentru Universităţile din Bucureşti, Iaşi, Cluj şi Cernăuţi alegerile au fost convocate pentru ziua de 1 iunie 1920. Noile adunări legiuitoare au fost convocate la Bucureşti pentru 10 iunie 1920[43].

[40] D.S., M.O., nr. 39, 10 martie 1920, p. 447.

[41] Idem, nr. 32, 28 februarie 1920, p. 348; nr. 34, 3 martie 1920, p. 361; nr. 45, 19 martie 1920, p. 650.

[42] Idem, nr. 35, 4 martie 1920, p. 377–378. Proiectul pentru modificarea regulamentului interior al Senatului a fost dezbătut începând cu anul 1924 (şedinţele Senatului din 11 decembrie 1924 şi 28 ianuarie 1925). Cf. D.S., M.O., nr. 21, 3 ianuarie 1925, p. 226–274; nr. 29, 7 februarie 1925, p. 396–399.

[43] D.A.D.

BDD-A32892 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:00 UTC)

ANEXA I

Mesajul regal rostit la deschiderea lucrărilor primului Parlament al României Mari (20 noiembrie 1919)[44]

Domnilor senatori, domnilor deputaţi, în aceste clipe înălţătoare pentru neamul românesc sunt mândru aflându-mă în mijlocul domniilor voastre, în mijlocul reprezentanţilor din Vechiul Regat, Basarabia, Bucovina, Ardeal, Maramureş, Crişana şi Banat, unite pentru vecie în statul român şi din tot sufletul vă urez tuturor „Bine aţi venit"!

Gândul nostru cel dintâi trebuie să fie la acei care, prin truda, prin vitejia şi prin jertfele lor, au luptat pentru întregirea neamului. Amintirea lor va rămâne veşnic scumpă tuturor românilor. Sfântă, mai presus de toate, vom păstra pe a celor care şi-au jertfit viaţa sau puterile de muncă. De aceştia şi de urmaşii lor statul va avea o deosebită grijă. Credinţa noastră nestrămutată în virtuţile poporului şi ostaşului român şi-a găsit răsplata prin înfăptuirea idealului naţional. Această credinţă nu m-a părăsit niciodată, nici în momentele de restrişte, nici pe vremea încercărilor sufleteşti celor mai grele. Mai cladă ca oricând este dragostea mea pentru oştire, pe care, recunoscător şi mândru, o împărtăşesc cu ţara întreagă.

Acum nouă ne revine înalta datorie de a pune aşezământul viitor al patriei pe temelii solide, astfel ca poporul român să rămână neclintit santinela civilizaţiei latine la răsăritul Europei.

Astăzi, mai mult ca oricând, se cere unirea sacră a tuturor românilor iubitori de ţară pentru dezlegarea problemelor interne şi externe care ne stau în faţă. De aceea, fac un apel călduros la toţi să pună toată inima şi toată râvna pentru dezvoltarea şi întărirea aşezământului României Mari, dovedind astfel că jertfele de pe câmpul de luptă nu au fost în zadar.

Domnilor senatori, domnilor deputaţi, cu adâncă mulţumire sufletească constat că alegerile s-au făcut în toate ţinuturile României Mari în liniştea şi ordinea cea mai deplină, cu toate că aceste alegeri au avut loc în mijlocul preocupărilor celor mai grave, înlăuntru şi în afară. Poporul român, care a dat strălucită dovadă de bărbăţia cu care este gata să apere ţara ca ostaş, a dovedit şi înţelepciunea străbună cu care este hotărât să păzească ordinea şi legalitatea înlăuntru, ca cetăţean. Sunt convins că această pildă dată de popor va fi urmată de toţi bărbaţii politici, fără deosebire de partide şi păreri, în împrejurările mari şi grele prin care trecem şi că, unindu-ne laolaltă, vor avea grijă numai de interesele patriei.

[44] Idem, r

BDD-A32892 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:00 UTC)

Domnilor senatori, domnilor deputaţi, am intrat în războiul mondial, cel mai mare şi cel mai aprig care s-a pomenit în istoria lumii, pentru că aşa cerea onoarea noastră, datoria noastră şi dreptatea cauzei noastre. Alături de glorioşii ei aliaţi, România este astăzi printre învingătorii lumii. Ne-am înfăţişat înaintea Conferinţei de Pace cu convingerea datoriei îndeplinite şi a dreptăţii revendicărilor noastre, a căror înfăptuire fusese recunoscută ca legitimă de aliaţii noştri. Complexitatea problemelor, diversitatea intereselor, împrejurările grele ale lucrărilor şi dorinţa de a pune cât mai repede capăt stării anormale din toată lumea, au făcut ca [această] Conferinţă să nu poată încă împăca toate interesele vitale ale tuturor aliaţilor, mici şi mari. Ne aflăm noi înşine astăzi în faţa unor probleme care cer toată grija noastră, dar care, cu bunăvoinţă, sunt convins că vor găsi dezlegarea dorită.

Hotărârea noastră nestrămutată este de a sta nedespărţiţi de aliaţii noştri, cu care împreună am sângerat pentru triumful dreptăţii în lume şi în acest scop vom face totul pentru a-i convinge că interesele noastre vitale sunt în acord cu marile interese ale propăşirii paşnice în Orientul Europei. Guvernul meu n-a prejudecat dezlegarea acestor chestiuni. Ele se prezintă întregi deliberărilor domniilor voastre.

Domnilor senatori, domnilor deputaţi, prin măsurile înţelepte ce veţi chibzui, veţi asigura, odată cu poziţiunea României Mari în raporturile ei internaţionale, şi interesele noastre dinlăuntru. Sunteţi chemaţi să desăvârşiţi organizaţia constituţională, care trebuie să se întindă pe tot cuprinsul României întregite, ţinând seamă de însemnate cerinţe, menite să asigure viitorul poporului român şi marele său rol în aceste părţi ale Europei.

Pronia cerească să binecuvânteze lucrările domniilor voastre!

Trăiască România pururea Mare!

Ferdinand I

BDD-A32892 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:00 UTC)

ANEXA II

Interpelările senatorului Nistor Andronicescul[45] (Partidul Democrat al Unirii, județul Câmpulung)

Ședința Senatului din 22 decembrie 1919[46]

D-lor senatori, suntem mulți țărani în acest Senat al României Mari, trimiși de conlocuitorii noștri din toate provinciile liberate. Cer voie ca unul din noi să vă vorbească și vă rog să iertați neobișnuința noastră la vorbă, căci d-voastre știți că țăranul când merge, tropăiește și când vorbește, hodorogește. D-lor, este pentru mine o mare fericire de a putea fi în sfatul țării României Mari, venit dintr-un unghiu de țară care a fost românească și care, după 150 de ani de robie, a avut fericirea ca să fie iar românească!

D-lor, la opera cea mare a unirii tuturor românilor cu Regatul Vechiu, nimeni n-a lucrat mai mult decât Dumnezeu, deci Lui mai întâi se cade mulțămita și apoi celorlalți oameni, care am lucrat pentru înfăptuirea neamului românesc laolaltă. Avem nădejdea cum că Parlamentul României Mari unite va ști să înfăptuiască și să pună la loc ceea ce a stricat războiul acesta crâncen de câțiva ani; avem nădejdea că s-a ales din mijlocul majorității un guvern care va fi călăuzit într-un sens democratic, ca să poată înfăptui și alina durerile care apasă țara întreagă. Și aș avea dorința ca atât parlamentarii, cât și domnii miniștri să-și dea bine seama și să mai scurtăm din vorbele cele multe, ca să nu se zică cum că satul arde și baba se piaptănă.

D-lor, eu sunt țăran, n-am școală, am mai multă școală, așa zicând, de la natură, dar am observat cum că țăranul este încă o parte din România Mare și care este în stare să umple lipsurile care s-ar întâmpla în nordul românesc. S-a observat cum că țăranul, fiind smintit de la locul lui, s-au produs deodată greutăți. D-lor, țăranul este în stare, mai departe, să facă să scoată din sânul său oameni învățați, oameni care să conducă frânele poporului. Așa, din țărișoara noastră, din Bucovina,

[45] Nistor Andronicescu a fost senator în Parlamentul României în mai multe legislaturi. A fost membru marcant al Partidului Creștin Social Român (înființat în octombrie 1908; din anul 1909 își schimbă denumirea în Partidul Național Român; președinte Iancu Flondor), șeful organizației județene Câmpulung a Partidului Țărănesc Român (înființat în anul 1914, președinte Aurel Onciul). În perioada 1918–1925 a fost primar al comunei Fundu Moldovei. A fost președintele societății politice „Vulturul" (1898–1914) în perioada 1906–1911. Aceasta, înființată la Fundu Moldovei, a fost considerată „cea mai puternică societate cu scopuri politice și naționale din tot cuprinsul satelor Bucovinei". A fost bibliotecarul Clubului „Dragoș", societate culturală din Fundu Moldovei. A participat, în calitate de informator, la campania de cercetări monografice organizată de Dimitrie Gusti la Fundu Moldovei în perioada 11 iunie – 5 august 1928. Cf. Ioan Cocuz, *Partide politce românești din Bucovina. 1862–1914*, Suceava, Editura Cuvântul Nostru, 2003, p. 350, 351, 449; Paula Popoiu, *Fundu Moldovei. 80 de ani de la prima campanie monografică, 1928–2008*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2008, p. 160, 164, 169–171, 265.

[46] D.S., M

BDD-A32892 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:00 UTC)

unde am fost sub un guvern străin noi toţi, din fii de ţărani, au ieşit cei mai buni români oameni. D-lor, mai este o chestiune: fără de ţărani, toate clasele sunt înjghebate laolaltă, toate au întrunirile lor. Aşa vedem cum avocaţii, comercianţii, învăţătorii, preoţii, toţi sunt întruniţi laolaltă şi dacă au nevoie pentru ei, într-un glas cu toţii strigă. Noi, ţăranii, rămânem cu munca noastră separată, căci munca nu ne lasă să ne organizăm, munca ne lasă la o parte. Şi dacă vine o sărbătoare, cu toţii se strâng, îşi fac cinste să-şi amorţească ciolanele cele trudite. Ţăranul este un factor important în poporul românesc, deoarece el a contribuit şi la război, căci a luat arma şi s-a dus să-şi apere vatra în care era. Cu toate că noi, bucovinenii, a trebuit să luptăm pe alte fronturi, dar datoria noastră era să ne afirmăm puterea, era să ascultăm de cei mai mari. Cred că nimeni nu ne va lua aceasta în nume de rău şi că dacă am fost patrioţi buni sub o stăpânire străină, cu atât mai mult vom fi mai buni patrioţi sub stăpânirea noastră.

D-lor, încă mai este ceva la ţărani ce poate că nu ar strica să o spun şi anume: el, ţăranul, încă mai are una, el este legat de glie. D-lor, din valuri vine câte o furtună, lumea se sperie, domnierimea fuge, se sperie, apucă în alte părţi. Ţărănimea nu are unde fugi, căci este legată de glie şi trebuie să stea acolo, aşteptând să treacă vijeliile, căci el este, după cum s-a zis, ca stânca în fundul mării.

D-lor, ca să nu lungesc prea mult vorba, tot bietul ţăran are de dus încă multe sarcini, care până acum, după împrejurările vremurilor, numai cât s-au făcut cheltuieli, însă fără să scoată noi venituri. Acum trebuie să muncească ca să poată face rost banilor de lipsă şi, totodată, datoriilor. Cred eu că ţăranul, încă, nu ar trebui trecut cu vederea nici aici. Cred că partea lui, după cum a avut-o până acum, o va avea şi de aici înainte. Dar ar trebui ca şi ţăranul să fie privit ca om din partea stăpânirii şi din partea funcţionarilor. Trebuie privit ţăranul că şi el e om şi el are dreptul să se bucure pe pământul acesta, cât îi este dat să trăiască, să se bucure de libertate şi să fie privit tot ca om, nu ca ceva mai puţin, fiindcă natura tot atât a lucrat şi pentru dânsul, ca şi pentru ceilalţi.

D-lor, eu nu cer pentru ţăran mari comedii, eu cer numai ca ţăranul să capete pământ, să fie stăpân pe dânsul şi să fie stăpân şi pe munca lui. În privinţa căpătării pământului, s-a vorbit mult şi se vorbeşte, este reformă agrară. Aş dori ca onoratul guvern să-şi dea silinţa ca, în primăvară, ţăranii din toate părţile României unite să vină la pământ, ca să nu se zică că trăim numai din făgăduieli şi domnii aceia numai ne amăgesc, ne amână dintr-o zi în alta. Mai departe, după pământ ar mai trebui reformată sau pusă la o rânduială bună valuta, banul, pentru că cele mai mari gheşefturi ce se fac acum, se fac cu banii şi totdeauna în dauna ţăranului, pentru că el rar vine la ban şi când vine, vine la nişte bani ai săi cu scădere în paguba lor şi aş crede că este de datoria înaltului guvern ca să se pună capăt valutei acestea.

Aş mai ruga ca înaltul guvern să caute ca ţăranul să aibă şcoli, ca să înveţe, să se trezească la minte, căci cu cât o fi mai treaz, cu atât o lucra mai bine şi toată ţara o avea mai mare folos. Pe lângă şcolile primare, ar fi bine să se introducă şi şcoli de meseriaşi şi scoli de comercianti, căci nu se poate zice că printre ţărani nu ar fi

BDD-A32892 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:00 UTC)

copii apți care să învețe atât meșteșugul, cât și comerțul, căci din această cauză, că noi nu avem oamenii noștri comercianți, avem atâția comercianți străini și este vorba că puterile românilor se taxează după câți străini au în mijlocul lor. Și ar fi poate cu cale ca să lucrăm în această direcție, ca să avem și clasa mijlocie națională. Zic aceasta, pentru că eu cred că, ca să desăvârșim un stat unitar național, trebuie ca toate organele acestui stat să devină naționale; apoi comerțul și industria alcătuiesc stomacul unui stat și cu greu am putea să mistuim și să ne hrănim cu un stomac străin.

D-lor, mai este ceva care aș vrea să adaug, și anume: mai ales în acele ținuturi pe unde s-au dat lupte, s-au făcut grozave pagube de război. Sunt o mulțime de sate ruinate, casele distruse, avutul luat. Bărbații care au fost pe câmpul de luptă, mulți au pierit, mulți s-au întors schilozi. Ei, acolo femeile și copiii trăiesc în cea mai neagră mizerie. Ar trebui ca pagubele de război, cu toate că ministrul prezident, în programul anunțat, spune că va lucra cu pagubele de război, să se restituie. Eu, totuși, aș crede că n-ar fi de prisos ca să se insiste la aceasta și se cuvine ca unde este mai mare nevoie, acolo să se dea întâi, pentru că toată paguba să se despăgubească deodată, cred că este imposibil[47].

D-lor, mai este ceva. Dacă s-ar putea să avem trenuri cu cursul lor regulat. Atunci, părțile cele mai mărginașe din România Mare ar fi mult mai înlesnite din această cauză. Și să vă dau un exemplu. Eu sunt din Bucovina, districtul Câmpulung. Fiindcă trenuri nu sunt la îndemână și la noi nu se face nici porumb, nici grâu, oamenii trebuie să facă câte 120 km ca să-și aducă porumb. Dacă omul lipsește, femeia ia sacul în spinare și vine din acele părți în Moldova, până pe la Roman ori Dorohoi, ca să-și cumpere 20 kg porumb, cât poate lua în spinare și se întoarce înapoi. Și așa, trebuie să meargă sute de oameni ca să aducă preț de un vagon, pe când dacă am avea cale ferată, vagonul ar merge fără niciun om. Vă închipuiți câtă vreme se pierde, cât costă porumbul acela? Asta ar fi de dorit, atunci scumpetea s-ar micșora și la noi.

Vedeți d-voastră, dincolo țăranul este consumator, iar dincoace țăranul este producător. Aici pâinea este ieftină, iar acolo are zece prețuri. Și cine ia acele prețuri? Știți d-voastră! Vedeți d-voastră că este un ce care roade la mijloc, atât pe producător, cât și pe consumator. Cred că d-l ministru va fi așa de bun și va face ceva, cât va fi cu putință.

Încă o chestiune: invalizii și orfanii de război cei mai săraci ar fi de sprijinit întâi și pe urmă cei mai bogați.

Ședința Senatului din 16 februarie 1920[48]

Eu n-oi fi lung, d-lor senatori, pentru că aici a fost hăt, lungă vorba și nici n-aș vorbi, numai când am datoria vorbei vorbesc, fiindcă și eu sunt mânat aici de

[47] Vezi nota 26.

[48] D.S., M

BDD-A32892 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:00 UTC)

alegători ca și d-voastră. Aici, de o bucată de vreme, văd că se fac chestiuni de persoane, ceea ce n-aș crede că trebuie să fie. Pe noi țara nu ne-a mânat aici să ne sfădim[49], pe noi ne-a mânat să ne interesăm de nevoi și n-a fost niciodată țara în mai mari nevoi decât amu, după războiul acesta groaznic. Acum, d-lor senatori, ar trebui să lăsăm păcatele cele vechi la o parte. [...] Ar trebui să punem umărul laolaltă, să împingem la carul care s-a înnomolit și nu merge înainte.

Uitați-vă d-voastră cum stăm în fața lumii, uitați-vă cum stă valuta noastră, uitați-vă ce este cu trenurile, cu despăgubirile de război, cu școlile, cu toate cele cum stăm! [...]

D-lor senatori, țara are credința că a trimis încoace tot ce are mai bun. [...] Vă spuneam, d-lor, că țara a ales și trimis încoace oameni care să se intereseze de nevoile ei. Uitați-vă cu câtă mândrie ne-am întrunit laolaltă, bucovineni, basarabeni, ardeleni cu cei din Regat. Ce înălțătoare a fost ziua aceea când ne-am manifestat aici că suntem toți români, că ne înțelegem cu toții, că este o inimă și o vorbă! Ei, gândiți-vă, oameni buni, se cade ca noi să facem altceva decât să ne bârfim unii cu alții, amu, când întreaga Românie Mare se zbate în atâtea nevoi?

Eu sunt de părere că până nu arătăm lumii că am făcut ceva bun, până nu am pus bazele unei legislațiuni cum se cade, unei ajutorări a nevoilor celor mai mari, până nu vom pune în rânduială trenurile, finanțele, despăgubirile de război, vitele, semănăturile, pâinea și toate cele de nevoie ale poporului, până atunci să îndrumăm mintea noastră în altă parte, să nu o trudim ca să vedem cum trebuie să ne ciopârțim unii pe alții. Este păcat! Eu sunt de părerea aceasta și apelez, ca țăran, fiindcă să trăiască Regele, care prin legea ce a dat-o, votul universal, de amu, cu încetul, vor veni și țăranii aici și prin votul acela am ajuns și eu, căci altminterea nu era posibil. Vor mai veni și alți țărani, dar și ei sunt oameni și nu puteți trece peste dânșii ca peste o nimica, căci, să scuzați d-voastră dacă oi zice, ce are limba noastră mai frumos, de la țăran a luat. Și uitați-vă d-voastră în Basarabia, 100 de ani a stat sub Rusia și țăranul nu s-a dat, tot român este. Noi, bucovinenii, am stat 140 de ani sub austriaci și tot români suntem; iată, mă vedeți, vorbesc ca și d-voastră. Dar ce ziceți de ardelenii care o mie de ani au stat sub unguri și care îi vedeți, și-au păstrat pământul, limba, credința, toate cele.

Ei bine, trebuie să aibă și țăranul un merit, pentru că atunci când îl cheamă țara la orice, el sare, nu se dă înapoi. De i se cere arma s-o ia în mână, o ia, de i se cere birul să-l plătească, nu se dă înapoi, de i se cere plugul și sapa, el frământă pământul acesta. Dar acum, în război, a cui a fost suferința mai mare decât a bietului țăran? Ei, și după jertfele astea și după toate câte îi datorim țăranului, să nu ne îngrijim de dânsul, să stăm aici să ne sfădim? Floarea României să stea să se sfădească? Eu nu cred lucrul acesta nici cuminte, nici cinstit și aș apela și la domnii

[49] Senatorul se referă la discuțiile anterioare din Senat dintre scriitorul Duiliu Zamfirescu și alți senatori pe tema

BDD-A32892 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:00 UTC)

miniştri să ne dea de lucru, să aducă legi, să dezbatem aici, căci dacă vom avea de lucru, poate nu ne vom sfădi. [...] Sunt o mulţime de reforme care sunt aşa-zise arzânde şi trebuie să le dezbatem. Iaca, termenul pentru prelungirea sesiunii s-a subscris de Maiestatea Sa. Ei, dar tot nu lucrăm. O grămadă de vreme a trecut şi a trece şi acea vreme şi cu nimic, tot cu sfezi. Cred că este prea mult. Dacă ar face şi ţăranul atâta vorbărie, ar pieri de foame întreaga ţară.

M-aş îndrepta cu dorinţa numai către domnii miniştri ca să se silească a veni cu reforme şi cu proiectele care sunt mai lipsă: valuta să o îndrepte, trenurile să fie orânduite, ca să poată veni acolo unde trebuie. Am oameni din judeţul meu – de patru săptămâni nu pot ajunge acasă. Acolo oamenii pier de foame. Au dispărut frontierele şi tot nu mai ajung. Eu mă mir de ăst lucru. Avem de lucru cu banii ăştia şi multe altele; ar trebui să se facă odată o regulă. Vine reforma agrară, amu se desprimăvărează, trebuie făcută o regulă şi pentru cel ce i-am luat şi pentru cel ce i-am dat, să facem oarecare regulă, ca să nu ne încâlcim şi să vină să ne descâlcească alţii.

BDD-A32892 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:00 UTC)

ANEXA III

Interpelarea senatorului Nicolae Cotlarciuc (Universitatea Cernăuţi)[50]

Şedinţa Senatului din 5 februarie 1920[51]

D-lor senatori, Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit al Bucovinei este ceva bolnav şi nu poate participa la şedinţă. El singur este în măsură de a face declaraţiuni în numele bisericii din Bucovina, eu plenipotenţă n-am şi nu pot reprezenta biserica Bucovinei. Daţi-mi voie, însă, ca personal, ca profesor de teologie, să-mi spun părerea mea particulară.

Din parte-mi vă asigur şi vă dau declaraţii cum că în Bucovina nu veţi afla suflet românesc care să nu dorească unirea din toată inima şi necondiţionat. Precum am votat unirea cea politică, tot aşa vom vota acum şi unirea cea bisericească. [...] Să ne înţelegem, d-lor senatori, în toate provinciile sunt şi elemente străine, care la oricare prilej şi novaţiune caută să facă agitaţiuni şi zânzănii şi oricare novaţiune este explicată şi arătată în culorile cele mai rele. Se vor afla şi de aceia care vor face agitaţiuni şi să zădărnicească lucrările noastre. Noi nu ne temem de aceştia şi eu, care fac parte din partidul nostru, care are în programul său unificarea completă, niciodată nu aş fi contra unuia care ar veni din Regat în mijlocul nostru. Sunt, însă, şi susceptibilităţi. Şi susceptibilităţile acestea, după cum spunea odată şi d-l ministru al Cultelor [Ion Borcea], trebuie să le respectăm, mai ales când e vorba de Basarabia, mai cu seamă când nu este vorba de nicio încălcare a Regatului Vechi în provinciile cele noi sau viceversa.

Dacă privim cazul acesta din două puncte de vedere, din punctul de vedere al dreptului şi din punctul de vedere al oportunităţii, dreptul, în orice caz, n-are ce

[50] Nectarie (nume de botez Nicolae) Cotlarciuc (1875–1937) a urmat studiile liceale la Suceava (1887–1895) şi pe cele universitare la Cernăuţi, fiind absolventul Facultăţii de Teologie (1895–1899). A obţinut doctoratul în teologie şi filosofie. A făcut studii de specializare la Viena, Bonn, Würtzburg şi München. A fost profesor de liceu (1901), bibliotecar la Universitatea Cernăuţi (1901–1905), profesor la Catedra de Teologie Practică a Facultăţii de Teologie (1915–1923) şi decan al acesteia (1920–1921). A fost arhiepiscop al Cernăuţilor şi episcop de Cetatea Albă şi Ismail (1923), iar în perioada 1924–1935 a fost mitropolitul Bucovinei. A reprezentat B.O.R. la congresele ecumenice de la Stockholm (1925), Lausanne (1927) şi la congresele catolice de la Viena şi Bonn (1931). Este autorul unor studii de drept bisericesc, filosofie, omiletică şi liturgică: *Ceva despre reforma patronatului Bisericii din Bucovina* (1904); *Istoricul literaturii românilor din Bucovina* (1906), *Ocrotirea socială şi biserica* (1921), *Împrumutul Fondului Bisericesc al Bucovinei* (1932) ş. a. A reprezentat Universitatea din Cernăuţi în Senatul României Mari (sesiunea 1919–1920), fiind şi secretar al biroului Senatului. Cf. Emil Satco, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. II, Suceava, Iaşi, Princeps Edit, 2004, p. 277; *Enciclopedia României Cugetarea. Material românesc. Oameni şi înfăptuiri*, ediţie anastatică, Bucureşti, Editura Saeculum I.O., Editura Vestala, 1999, p. 589.

[51] D.S., M

BDD-A32892 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:00 UTC)

căuta aici şi noi, cei din Bucovina, nu suntem absolut deloc angajaţi în această direcţie. Socotesc, însă, că este bine ca pe viitor să se menţină, pentru un timp oarecare, dispoziţiunile statutului bisericesc din provinciile alipite. Aceasta, însă, nu va opri ca atunci când un dignitar din Vechiul Regat ar merita să fie ales într-una din provinciile noi, să nu fie ales, şi viceversa, după cum a făcut Vechiul Regat gestul de a primi în sânul său pe un înalt dignitar, care nu făcea parte din sânul acelora care puteau să fie aleşi din Vechiul Regat. Tot aşa şi celelalte provincii, dacă se va afla un demnitar mai bun decât este dincolo, nu vom avea aici noi nimic de zis, ci din contră. Şi lucrul acesta, de bună seamă, se va face numai cu timpul.

D-lor senatori, rămâne un vacuum între legea aceasta, care se prezintă azi şi legiferarea definitivă bisericească. Dacă ar fi venit această lege aproape sau în conex cu legiferarea definitivă, cred că nimeni n-ar fi fost contra. Lipsind, însă, legiferarea aceea definitivă, cred că este bine să se precizeze că până la legiferarea definitivă să rămână organizaţiunea cea veche în diocesele alipite. Precizat nu este şi de aceea noi dorim ca să se precizeze cum că unificarea aceasta atinsese numai unificarea sinodală, adică [şi] că Sinodul este autoritatea supremă şi nu este vorba de cele dogmatice, de cele canonice, ci este vorba numai de cele administrative. Aceasta este frica unora şi altora din diocesele alipite. Aşadar, pentru ca între legiferarea de azi şi cea definitivă să nu rămână un vacuum oarecare, este bine ca un mic amendament să se facă la această lege şi de aceea eu declar că votez pentru legea d-lui ministru, căci toţi suntem pentru unificare, dar voi vota şi amendamentul ca organizaţiile actuale să rămână neatinse până la legiferarea definitivă.

BDD-A32892 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:00 UTC)

ANEXA IV

Interpelarea senatorului Nistor Andronicescul (Partidul Democrat al Unirii, judeţul Câmpulung)

Şedinţa Senatului din 26 ianuarie 1920[52]

Îmi permiteţi o mică întrebare, ce se referă la orfanii de război şi la văduvele din război. După cum ştiţi d-voastre cu toţii, aici s-a serbat actul unirii, unirea Bucovinei cu ţara mamă, cu Regatul. Este o întrebare din parte-mi şi nu numai din parte-mi, ci şi din partea celor ce m-au trimis pe mine aici. Dacă Bucovina se bucură de aceleaşi drepturi de care se bucură şi celelalte părţi? Acum mai este ceva. În timpul acesta cât am fost eu, aşa zicând, la vatra noastră strămoşească, s-a întâmplat cazul că o mulţime de văduve rămase după cei mobilizaţi, căci dacă au luptat ei sub alt steag, nu sunt ei vinovaţi, ei au luptat pentru patria lor, indiferent de steag, deoarece se ştie că ţăranul este patriot şi ascultător, el este legat de pământ, îşi apără pământul lui, indiferent de steag, fie el supus din vitregia împrejurărilor unei dominaţiuni străine, fie el liber în ţara lui. Dar să lăsăm aceasta. În timpul vacanţei au venit mai multe văduve rămase după oştenii care au plecat şi mi-au spus că dacă ele capătă zece coroane, ceea ce face trei lei pe lună, cum să trăiască, dacă, mai ales, au trei, patru sau cinci copii. O întrebare: noi bucovinenii ne bucurăm de aceleaşi drepturi ca şi cei din Regat şi trebuie să beneficieze şi cei de acolo de aceleaşi drepturi ca şi cei de aici? Rog respectuos pe onor guvern a ne da un răspuns.

Interpelarea senatorului Nicolae Cotlarciuc (Universitatea Cernăuţi)

Şedinţa Senatului din 26 ianuarie 1920[53]

D-lor senatori, Înalt Prea Sfinţia Sa Mitropolitul Moldovei şi Sucevei a avut motivele cele mai bune când a spus ca să nu avem deloc grijă asupra modului cum se face ocrotirea orfanilor de război. Ocrotirea orfanilor de război este pusă în mâinile cele mai bune şi sincere, în mâinile acelora care fac adevărate jertfe pentru viitorul acestor copii ai neamului.

Ocrotirea orfanilor de război, v-o pot spune şi eu, care colaborez la această instituţie, cere două lucruri principale: cere jertfă şi cere muncă. Jertfa cea mai mare o aduce statul, pentru că jertfeşte foarte mult, aproape 16 milioane. În al doilea rând pică jertfa pe care o aducem noi, ceilalţi, prin contribuţiuni. Eu nu vreau să mă amestec în ceea ce priveşte Regatul Vechi, dar trebuie să vă aduc ca

[52] D.S., M.O., nr. 19, 30 ianuarie 1920, p. 134.
[53] *Ibidem*.

BDD-A32892 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:00 UTC)

pildă pe un coleg de al nostru, care stă pe bancă, îmbrăcat ţărăneşte, d-l [Nistor] Andronicescul, care, pe lângă că a dat diurna sa, ca noi toţi, a mai dat 3 000 de coroane acum, de sărbătorile Crăciunului. Pe lângă acestea, noi mai facem serbări, festivităţi şi nu este în capul cuiva că banii rezultaţi nu se vor împărţi în mod cinstit.

Cu toate jertfele acestea mari, ele nu ajung, însă, nici pe departe, pentru că, dacă veţi binevoi a participa mâine la Congres, veţi vedea câte sute de mii de orfani avem în ţara românească. Astăzi am fost la un consiliu şi am văzut că numai într-un judeţ al d-voastră aveţi peste 8 000 de orfani. Dar, încă, dacă adăugăm pe cei din Bucovina şi pe cei din Basarabia, care toţi trebuiesc sprijiniţi. Acum este drept ceea ce a spus Î.P.S. mitropolitul Moldovei, că observaţii de acestea jignitoare pot să supere[54]. Eu nu zic că nu se poate întâmpla vreun caz necorect, pe ici, pe colo. Omul este om! Dar d-voastre, ca reprezentanţi ai districtelor, aveţi datoria să participaţi, să colaboraţi la comitetele judeţene şi, acolo unde nu sunt, să faceţi comitetele judeţene şi să controlaţi ce se face cu banul public şi dacă banii aceştia daţi se întrebuinţează cum se cade. În ce priveşte comitetele regionale, vă asigur că ele îşi fac cu prisos datoria şi exercitează un sever control ca ajutoarele să ajungă la destinaţie. Dacă ici-colo nu se întâmplă aşa, aceasta nu e vina noastră – pe timpul administraţiei militare, când, după cum observă d-l general [D.] Lambru, efectele lucrate de femeile române pentru armată nu ajungeau la destinaţie şi se vindeau în comerţ. Desigur, se găseau mulţi din soldaţi care, pe sub mână, îşi vindeau asemenea efecte.

Eu vă rog, d-lor senatori, să nu descurajaţi pe cei care muncesc, ci să binevoiţi a jertfi şi d-voastre puţină muncă. Şi vă rog ca mâine, după cum v-a spus şi Î.P.S., să veniţi şi să participaţi la congres cu toţii, ca să vă încredinţaţi de tot binele ce se face şi de care cred că nici jurnalistica nu are cunoştinţă.

[54] Vezi nc

BDD-A32892 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:00 UTC)

ANEXA V

Interpelarea senatorului Nicu Carabioski [55]
(Partidul Democrat al Unirii, judeţul Rădăuţi)
Şedinţa Senatului din 21 februarie 1920[56]

[...] A doua comunicare o am de făcut relativ la prizonierii de război din Siberia. În Siberia se află un număr foarte considerabil, se vorbeşte de câteva zeci de mii de prizonieri din Ardeal şi Bucovina. Mulţi dintre aceştia au luptat cu însufleţire pentru realizarea idealului naţional, pentru unirea tuturor românilor într-un singur stat naţional. Aceştia se află, după cum aduc şi ziarele ştirea, în cea mai neagră mizerie. N-au nici îmbrăcăminte, nici încălţăminte şi viaţa le-a devenit un adevărat chin. În zadar aşteaptă acasă părinţii şi copiii, ei nu mai sosesc, în zadar aşteaptă ei, nenorociţii, timpul ca să-şi îmbrăţişeze copiii şi părinţii, acest timp nu soseşte şi astfel, în chinuri sufleteşti nedescrise, aşteaptă şi unii şi alţii mult dorita revedere. Guvernul cehoslovac a luat toate măsurile pentru repatrierea acestor nenorociţi şi, după ştirile din ziare, repatrierea lor se efectuează în mod favorabil.

Îmi permit a întreba onoratul guvern: 1) Dacă a luat oarecari măsuri pentru repatrierea prizonierilor ardeleni şi bucovineni din Siberia; 2) Dacă nu a luat încă astfel de măsuri, ce intenţionează onoratul guvern să întreprindă pentru aducerea acestor nenorociţi în ţară.

E un act de umanitate ca onoratul guvern să arate un interes cât mai mare pentru soarta acestor oameni fără patrie. [...]

[Şt. C. Pop, preşedinte *ad interim* al Consiliului de Miniştri]: D-lor senatori, guvernul se ocupă demult cu chestiunea repatrierii prizonierilor din Siberia. Încă din toamna anului trecut am făcut toate încercările ca să putem aduce pe fraţii noştri, care îşi petrec viaţa cât se poate de trist în Siberia. Primele încercări, însă, n-au avut niciun succes, pentru că n-am putut angaja nici Japonia, nici America să ne dea o mână de ajutor ca să-i putem repatria. Acum am trimis o misiune specială, cu deplină putere, care să facă toate demersurile pentru a face posibilă repatrierea. Repatrierea întâmpină greutăţi şi la cei care sunt mai bine organizaţi ca noi, la cehoslovaci, bunăoară.

Am onoare să aduc la cunoştinţă că chiar acum a plecat, nu demult, o misiune în Japonia, în fruntea căreia stă chiar A.S.R. Principele Moştenitor. Şi avem mare nădejde că înaltul nostru bărbat, Moştenitorul Tronului, graţie legăturilor pe care Casa noastră domnitoare le are cu Curtea din Japonia a Micadoului va putea, să sperăm, determina pe japonezi ca să ne pună la dispoziţie

[55] Dr. Nicu Carabioschi a fost senator în mai multe legislaturi în Parlamentul României Mari. S-a implicat în procesul de unire a Bucovinei cu Vechiul Regat, făcând parte din primul Consiliu Naţional Român, constituit în urma hotărârilor Adunării Naţionale a românilor din Bucovina, convocată la 14/27 octombrie 1918. Cf. Radu Economu, *op. cit.*, p. 142.

[56] D.S., M

BDD-A32892 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:00 UTC)

vasele necesare ca să putem repatria pe prizonierii ardeleni din Siberia. Vă rog, dar, să fiți, în această privință, liniștiți, căci ceea ce omenește se putea face, s-a făcut din partea guvernului. Dificultățile, însă, sunt enorme.

Tabel. Senatori, sesiunea 1919–1920

Nr. crt.	Județul / Orașul	Nr. mandate alocate	Nr. alegători înscriși / votanți	Nr. voturi anulate	Candidați	Senatori validați/nr. voturi obținute/partidul
1.	Suceava	1	3 565 / 4 902	151	Teofil Lupu	Teofil Lupu (4 751) – independent
2.	Zastavna	1	3 344 / 1 868	358	Stanisław Kwiatkowski	Stanisław Kwiatkowski (1 510) – independent
3.	Coțmani	1	5 959 / 4 146	459	Victor Racocea	Victor Racocea (3 687) – P.D.U.
4.	Cernăuți – oraș	1	6 185 / 4 637	1 794	Iacob Hecht	Iacob Hecht (2 888) – independent
5.	Cernăuți	1	4 452 / 2 740 4 452 / 2 878	44 21	Teofil Simionovici Ion C. Grădișteanu	Teofil Simionovici (2 696) – independent Ion C. Grădișteanu* (2 857) – independent
6.	Vășcăuți și Vijnița	1	7 455 / 5 088	208	George Wassilko	George Wassilko (4 880) – P.D.U.
7.	Rădăuți	1	6 803 / 5 262	171	Nicu Carabioski Mihai Vicol	Nicu Carabioski (2 720) – P.D.U.
8.	Câmpulung	1	5 491 / 3 724	40	Nistor Andronicescul	Nistor Andronicescul (3 684) – P.D.U.
9.	Gura Humorului	1	5 395 / 3 165	293	Ion Stârcea	Ion Stârcea (2 872) – P.D.U.
10.	Siret	1	4 685 / 3 871	5	Alexandru Hurmuzachi Teofil Constantinovici Vasile Popovici	Alexandru Hurmuzachi (3 391) – P.D.U.
11.	Storojineț	1	5 812 / 5 109	26	Pavel Percec Constantin Onciul	Pavel Percec (4 327) – P.D.U.
12.	–	1	14	0	Nicolae Cotlarciuc Ștefan Saghin	Nicolae Cotlarciuc (9) – Universitatea Cernăuți (senator de drept)
13.	–	–	–	–	–	Vladimir Repta – mitropolitul Bucovinei (senator de drept)

* Pentru județul Cernăuți au avut loc noi alegeri la 7 februarie 1920, în urma cărora Ion C. Grădișteanu l-a înlocuit pe Teofil Simionovici, care a optat pentru mandatul de deputat al orașului Cernăuți.

Sursa: Serviciul Arhive Naționale Istorice Centrale, Fond *Senat*, dosar 17255, f. 26–28; D.S., M.O., nr. 2, 27 noiembrie 1919, p. 14; nr. 3, 28 noiembrie 1919, p. 18; nr. 25, 15 februarie 1920, p. 245–246.

BDD-A32892 © 2014 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:01:00 UTC)